

Dövlət Proqramı məzunları

Uğur yolu

“Azərbaycan müəllimi” “Gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almalarına dair 2022-2028-ci illər üçün Dövlət Proqramı” çərçivəsində xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil alaraq ölkəyə qayıdan məzunlarla bağlı silsilə yazılarını davam etdirir. “Regionlarda təhsilin inkişafı” mövzusunda növbəti müsahibimiz xaricdə təhsil alıb paytaxtda deyil, məhz regionda çalışaraq biliklərini bölgə gəncləri ilə bölüşən Dürrə Hacıyevadır. D.Hacıyevanın “Uğur hekayəsi”ni oxucularla paylaşırıq.

“Mən stereotiplərin təhsil vasitəsilə qırılmasına inanmışam”

— Xaricdə “Təhsil tədqiqatları” sahəsini seçməyiniz nə ilə əlaqədardır?

— Bu ixtisası seçməyim bu sistemi anlamaq, sistemdəki boşluqların düzəldilməsinə töhfə verə bilmək və bu sahədəki müəyyən stereotipləri qırmaq istəyimdən irəli gəlirdi. Məni həmişə bu suallar düşündürüb: Niyə eyni ölkədə fərqli məktəblərdə oxuyan iki şagirdin gələcək imkanları bu qədər fərqlənir? Niyə bəzi istedadlar mühit səbəbilə itib gedir? Niyə stereotiplər — “region məktəbi zəifdir”, “qızlar yalnız bu sahədə təhsil ala bilər” kimi yanaşmalar hələ də qərarları formalaşdırır? Təhsil tədqiqatları ixtisası məhz bu sualların cavabını axtarmağa imkan verir. Bu sahə yalnız dərs metodikasını deyil, təhsildə liderliyi, təhsil müəssisələrinin inkişaf strategiyalarını, təhsil siyasətinin formalaşmasını və təhlilini, təhsilin qloballaşma prosesində rolunu, sosial ədalət və bərabər imkanlar prinsiplərini əhatə edir. Mən stereotiplərin təhsil vasitəsilə qırılmasına inanmışam. Mənə görə ən güclü dəyişiklik sinif otağında yox, strategiya masasının arxasında başlayır. Çünki bir qərar yüzlərlə müəllimə, minlərlə tələbəyə təsir edir.

Əlbəttə, bu təhsil mənə təkcə akademik bilik yox, bir çox bacarıqlar da qazandırır. Məsələn, daha strateji düşünərək problemi yalnız səthdə deyil, struktur səviyyədə analiz etmək, tək bir layihə yox, davamlı mexanizim yaratmaq və təhsili statistik göstəricidən daha çox insan taleləri üzərindən dəyərləndirərək insan mərkəzli yaşamağa istiqamətlənmək.

“Regionda çalışmaq mənim üçün motivasiya mənbəyidir”

— Britaniyada təhsili başa vurub, paytaxtda deyil, regionda işləməyə qərar verdiniz. Bu nə ilə bağlı idi?

— Bu qərar mənim üçün təkcə karyera seçimi yox, həm də dəyər seçimi idi. Böyük Britaniyada oxuduğum müddətdə tez-tez belə bir sual verildirdi: “Sizə görə təhsildə ən böyük dəyişiklik harada baş vermişdir?”. Mənim cavabım demək olar ki, həmişə eyni idi - imkanın ən az olduğu yerdə. Mən o anda anlayırdım ki, bu sual mənim həm şəxsi hekayəmlə, həm də peşəkar təcrübəmlə üst-üstə düşür. Mən çox zəif infrastruktur və məhdudd imkanlara malik ucqar kənd məktəbində təhsil almışam və universitetdə elə buradan qəbul olmuşam. Region təhsilinə töhfə vermək mənim arzum olub. Hətta magistr dissertasiyayın mövzusu da “Azərbaycanın uzaq regionlarında təhsilə əlçatanlıq” mövzusuna həsr etmişəm. Digər tərəfdən Birləşmiş Millətlər Təşkilatında çalışdığım dövrdə regionlarda və icmalarda inkişaf layihələrinin içində olmuşam və təcrübədən keçirmişəm ki, dayanıqlı inkişaf yalnız infrastruktur və ya iqtisadi layihələrlə məhduddlaşmır və bu inkişaf niyə regionalda olmasın?

Britaniyada təhsilimi başa vurduqdan sonra paytaxtda qalmaq və daha komfortlu bir mühit seçmək, əlbəttə, mümkün idi. Regionda işləmək daha çətindir. İnfrastruktur problemləri və resurs çatışmazlığı var. Bəzən motivasiya aşağı olur. Mən tələbələrə mütəmadi ünsiyyətdə oluram və düşünürəm ki, bu gənclərin bir qismi paytaxta getmək imkanına olmayan, amma potensialı yüksək olan tələbələrdir. Əgər biz onlara burada keyfiyyətli təhsil və inkişaf mühiti yarada bilsək onların həyat traektoriyasını dəyişə bilərik. Və bu, məni həqiqətən xoşbəxt edir.

Regiona qayıtmaq mənim üçün bir növ borcun ödənilməsi idi. Mən bu torpaqlarda böyümüşəm. İndi isə burada təhsilin keyfiy-

Təntənə. Dürrə Hacıyeva Famil qızı 12 yanvar 1997-ci ildə Zaqatala rayonunun ucqar Kəpənəkçi kəndində doğulub. 2014-cü ildə şəhid Sərdar Kərimov adına Kəpənəkçi kənd orta məktəbini bitirib, elə həmin ildə yüksək balla Azərbaycan Dillər Universitetinin “İngilis dili müəllimliyi” ixtisasına dövlət sifarişi əsasında qəbul olub. 2018-ci ildə ali məktəb təhsilini başa vuraraq 5 il əmək fəaliyyəti ilə məşğul olub. Daha sonra 2022-2024-cü illərdə “Gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almalarına dair 2022-2028-ci illər üçün Dövlət Proqramı” çərçivəsində Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Krallığının nüfuzlu Stratklayd Universitetinin “Təhsil tədqiqatları” ixtisası üzrə magistr dərəcəsi alıb. Hazırda Zaqatala Dövlət İdarəetmə və Texnologiya Kollecinin direktoru vəzifəsində çalışır.

Böyük Britaniyanın Stratklayd Universitetinin məzunu Dürrə Hacıyeva:

"Region təhsilinə töhfə vermək mənim arzum olub"

yətini artırmaq üçün çalışmaq mənim üçün həm qürur, həm də motivasiya mənbəyidir.

— Bu qərarınız ailədə, yaxınlarınız arasında necə qarşılandı?

— Səmimi desəm, qərarım hər kəs üçün gözlənilən deyildi və hətta özüm üçün də. Bu qərar böyük cəsarət tələb edirdi: mən sosial

larrının nəticə əsaslı hazırlanmasını təbiiq etməyə başladım. Sadəcə mövzunun keçirilməsi yox, “tələbə nə bacaracaq?” sualını əsas götürdük. Əlbəttə, inkişaf yalnız akademik nəticə deyil. Tələbələrin ünsiyyət bacarığı, sosial-emosional vəziyyəti, məsuliyyət hissi üzərində sistemli işə başladım. Daxili intizam qaydaları yeniləndi. Bu dəyişiklik əvvəlcə

çevrəmi, dostlarımı və bir çox şeyi paytaxtda qoyub regiona gedəcəkdim. Yaxın çevrəm düşündürdü ki, Böyük Britaniyada təhsil almış biri kimi paytaxtda və ya beynəlxalq qurumlarda işləmək daha məntiqli olar. Daha stabil, daha sosial və daha prestijli.

Onların narahatlığını anlayırdım. Çünki regionda işləmək həm daha çox məsuliyyət, həm də daha çox çətinlik deməkdir. Lakin çox keçmədən nəticələr görünməyə başladı. Kollecdə gedən müsbət dəyişikliklər, yeni layihələr, görülən işlərin geniş kütləyə çatması qərarımın düzgünlüyünün sübutu oldu. İndi onlar mənim regionda çalışmağımla fəxr edirlər. Elə mən də.

“İnkişaf yalnız akademik nəticə deyil”

— Kollecdə əmək fəaliyyətinə başlayarkən “nədən başlamalı” kimi bir sualla qarşılaşdığınızı və nədən başladığınızı?

— Kollece ilk dəfə rəhbər kimi daxil olduğum günü çox yaxşı xatırlayıram. Köhnə binalar, uzun müddət sistemli yaşama görməmiş struktur. Fiziki infrastrukturun vəziyyəti açıq şəkildə zəif idi. Və qərar verdim ki, dəyişiklik paralel getməlidir: həm fiziki, həm də mədəni.

İlk mərhələdə 3 istiqamətdə analiz apardım:

1. Akademik vəziyyət — dərslər planlaşdırılması, imtahan nəticələri, tələbələrə dərslər hazırlıq səviyyəsi;
2. İntizam və daxili mühit — tələbələrin davamiyyəti, müəllim-tələbə münasibətləri, əməkdaş münasibətləri və məsuliyyət bölgüsü;
3. Motivasiya və institusional ruh — kollecdə “inkişaf edə biləcək” inamının olub-olmaması.

Çıxarılan nəticələrə əsasən, qısa zamanda imtahanlara və dərslər planlarına yanaşmanı dəyişdik. Pedaqoji heyətlə birlikdə dərslər plan-

müəssisələri ilə əməkdaşlıqlar isə yaxın zamanda gözlənilir. Sosial media hesablarımız yenilənib, kollecin ilk loqosu yaradılıb.

“Biz əmək bazarmı bacarıqlı kadrlar göndərməyi hədəfləyirik”

— Kollecin innovativ təhsil mühitinə çevrilməsi yolunda nə kimi təşəbbüsləriniz vardır? “Rəqəmsal Kollece” və “Smart Kollece” layihələri barədə nə deyirsiniz?

— Bizim məqsədimiz innovativ görünmək deyil, innovativ düşünə bilən nəsil formalaşdırmaqdır. Hazırda həyata keçirilən “Rəqəmsal Kollece” layihəsi bir neçə alt komponenti əhatə edir: onların bir qismi artıq tətbiq olunub, digərləri isə ardıcılıqla tətbiq olunacaqdır. İlk komponent olaraq “Rəqəmsal bacarıqlar” adlı ödənişsiz kurslara başlamışdıq və payız semestri üçün artıq yekunlaşıb. Bu kursda tələbələrımız həm kompüterdə lazımı proqramlarda çalışmışdı, həm də müxtəlif süni intellekt alətlərində işləməyi öyrənir. Kursların sonunda ən yaxşı nəticə göstərən tələbələr növbəti mərhələdə təlimçi köməkçisi olaraq seçilir və bu da layihədə davamlılıq təmin edir. Bu layihə çərçivəsində həm də “E-library” marafonu, “Rəqəmsal könüllülər” qrupu və “Tech-club” icması komponentləri ar-

dıcıl şəkildə fəaliyyət göstərəcək. “Rəqəmsal Kollece” təşəbbüsünün əsas məqsədi yalnız tələbələrə kompüter bacarıqları öyrətmək deyil, onları rəqəmsal mühitdə düşünməyə, araşdırma və istehsal edə bilən fərdlərə çevirməkdir. Hazırda tədrisdə tətbiq etdiyimiz yeni yanaşmalar tələbələrə daha çox müstəqil araşdırma, təqdimat hazırlığı, layihə əsaslı tapşırıqlar və sərbəst işlər tələb edir. Bu isə rəqəmsal alətlərlə işləmə bacarığını zəruri kompetensiyaya çevirir. Bu bacarıqlar yalnız kollec mərhələsi üçün deyil, ali təhsil pilləsində də onların rəqəbat qabiliyyətini artıracaq.

Digər mühüm istiqamət əmək bazarı ilə bağlıdır. Müasir dövrdə işə qəbul zamanı yalnız diplom deyil, səriştə və bacarıq əsas götürülür. Rəqəmsal kompetensiya artıq baza tələbi hesab olunur. Biz əmək bazarmı bacarıqlı və uyğunlaşa bilən kadrlar göndərməyi hədəfləyirik. Strateji baxımdan isə məqsəd daha genişdir: Əgər kollecimiz ardıcıl şəkildə güclü, rəqəmsal bacarıqlara malik məzunlar buraxarsa və bu məzunlar iş həyatında uğur qazanarsa, zamanla bu, gələcək məzunların işlə təmin olunma ehtimalını daha da artıracaq və müəssisənin institusional imicini gücləndirəcək. Beləliklə, “Rəqəmsal

Kollec” layihəsi qısamüddətli kurs təşəbbüsü deyil, uzunmüddətli reputasiya və keyfiyyət strategiyasının bir hissəsidir.

“Smart kollec” layihəsinə gəldikdə isə bu təşəbbüs çərçivəsində əsas diqqət layihə əsaslı öyrənmə, STEAM əsaslı dərslər və tətbiqi bacarıqların inkişafına yönəlib. Bu təşəbbüs tələbələrin “Scratch” platforması və “Makey Makey Kit” adlı innovativ alətlərlə innovativ layihələr hazırlamasını ehtiva edir. Bu yanaşma problem həlletmə bacarığını inkişaf etdirir, komanda işini gücləndirir, analitik və yaradıcı düşüncəni təşviq edir. Ən vacibi isə tələbə artıq passiv dinləyici olmur. O, layihə qurur, test edir, səhv edir və düzəldir. Bu isə real həyat bacarığıdır. Bu yanaşma uzunmüddətli perspektivdə kollecin tədris modelini daha çevik və əmək bazarmı uyğun hala gətirəcək.

“Əsas prioritet təhsil müəssisəsini inkişaf ekosisteminə çevirməkdir”

— Müasir dövrdə təhsil çox ciddi, yeni çağırışlarla zəngindir. Bu baxımdan kollecin tədris planları və ixtisaslarında yeniləmələr varmı və ya gözlənilir? Qarşıdakı dövrdə kollecin yeniləşən və gənclər üçün cəlbədi bir mühitə çevrilməsi istiqamətində nə kimi təşəbbüs və planlarınız vardır?

— Hesab edirəm ki, əsas prioritet təhsil müəssisəsini sadəcə təhsil verən müəssisə deyil, inkişaf ekosisteminə çevirməkdir. Hazırda əsas diqqət mövzu yüksək proqram modelindən bacarıq əsaslı modelə keçidə yönəlib. Bu məqsədlə hər ixtisas üzrə təlim nəticələri yenedən formalaşdırılır, nəzəri və praktik saatların balansı təhlil edilir və tətbiqi komponentin payının artırılması istiqamətində iş aparılır. Eyni zamanda sərbəst iş və layihə komponentləri tədris planında daha sistemli yer alır. Tələbənin tədqiqat aparması, təqdimat hazırlaması, problem həlli üzərində işləməsi proqramın ayrılmaz hissəsinə çevrilir. Yenilənmə prosesi yalnız məzun səviyyəsində deyil, qiymətləndirmə mexanizmlərində də aparılır. Qiymətləndirmə artıq yalnız biliyin yoxlanılması deyil, bacarıq və tətbiq imkanlarının ölçülməsi prinsipinə uyğunlaşdırılır.

Paralel olaraq yeni ixtisasların açılması istiqamətində də sistemli iş aparılır. Bu addım yalnız akademik genişlənmə deyil, regionun sosial-iqtisadi ehtiyaclarına cavab vermək məqsədi daşıyır. Hazırda yerli biznes strukturları, xidmət sektoru və dövlət qurumlarının ehtiyacları təhlil edilir. Hansı sahələrdə kadr çatışmazlığının olması və hansı istiqamətlərdə orta ixtisaslı mütəxəssislərə real tələbatın mövcudluğu araşdırılır. Bu sualların cavabı əsasında proqramlar formalaşdırılacaq.

Eyni zamanda, gələcəkdə kollecin daha cəlbədi mühitə çevrilməsi üçün akademik, sosial və peşə yönümlü komponentlərin inqeqrasiyasını gücləndirməyi planlaşdırırıq. Bu məqsədlə mentorluq mexanizmlərinin qurulması, karyera istiqamətləndirilməsi görüşlərinin təşkili və işəgötürənlərlə daha sistemli əlaqələrin yaradılması üzərində iş aparılır. Paralel olaraq tədris və imtahan sisteminin elektronlaşması istiqamətində addımların atılması planlaşdırılır.